

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

196. An sententia data ab Episcopo N. super nullitate professionis
cujusdam e, ecti absque interventu superioris Religionis fuerit nulla? Et
quid supra hoc, etiamsi non fuerit eiectus, sed petierit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

mortaliter, & sit voti paupertatis transgressor; recipiens tamen tenetur illa restituere, quia fuerunt à non potente donare data, ergo, &c. Et hæc omnia docet Texada fatis quidem probabiliter, quæ etiam tenenturissimus P. Lezana, *tom. 1. c. 2. n. 14.*

2. Sed negatiuum sententiam esse etiam probabilem existimo, quam præter Molinam, Lessium, Sanchez, & Bonacinam tenet etiam Sanctarellus *tract. de Apostasia cap. 6. dub. 2. num. 1.* Dico igitur non esse parem rationem inter religiosum intra claustra uiuentem, & inter religiosum eiectum, cum religiosi eiecti à Religione habeant commoditatem, & administrationem bonorum independentem à Prælato religionis, possunt de illis disponere, ac si essent sæculares, & veri domini, & quamuis expendant bona in casus illicitos, at accipientes excusantur à restitutione, præsertim cum tales eiecti non sint perfectè vinculo voti paupertatis obstricti, sed solum secundum quid, vt docent Angles in *Floribus par. 2. vbi agit de voto, quest. vnic. artic. 2. difficult. 8. Monald. cons. 69. n. 5. Conrad. 1. part. respons. quest. 285. Philarch. tom. primo. part. 2. lib. 3. c. 2. 1. in fine.* Deinde nonnulli volunt, religiosum habentem licentiam à superiore expendendi bona in quoscumque vsus vellet, non peccare contra iustitiam, si det talia bona meretricibus; &c. nec eas teneri ad restitutionem. Ita Rebelli *de obligat. instit. part. 2. lib. 1. 2. quest. 4. sect. 2. num. 6. Bañes 2. 2. quest. 62. artic. 1. dub. 5. Lopez lib. 2. de contract. cap. 40.* Et licet hoc vltimum de Religioso, Sanctarello, & aliis non placeat, tamen esse probabilem docuit olim Orellana, ornamentum Dominicane familie, vt testatur Petrus Ledesma in *editionibus sue summe*; & vt talem admisit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo à me *alibi adductus.*

Sup hoc infra in tr. 3 Ref. 23 § No ta tertio & late in Ref 58 § 2. alin. 8. & verif. Nã præter. & in Ref. 59 60. & 63 §. vt. ante mediũ à ver. Quin. & in tom. 8. tr. 7 Ref. 58 § id autem & si gnãt in §. seqq. & in tom. 6. tr. 4. lege doctri nam §. vt. Ref. 13.

RESOL. CXCVI.

An sententia data ab Episcopo N. super nullitate professionis cuiusdam eiecti absque interuentu Superioris Religionis fuerit nulla? Et quid supra hoc etiam si non fuerit eiectus, sed perierit nullitatem professionis coram Episcopo declararis? Et ex doctrina huius Resolutionis inferuntur aliqua alia circa hoc, quæ sunt valde notanda. Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 2.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue. Moueor ad id tenendum; quia quoties in iure fit mentio de cognoscenda causa nullitatis Professionis, iudicium refertur ad Summum Pontificem, & ab eo dirimitur, vt patet ex *cap. porrectum. cap. cum simus, cap. sicut tenor, cap. sicut nobis, cap. ex parte, de regularib.* in quibus locis Papa respondet diuersis Prælati, tum Ordinariis, tum Regularibus, quibus si competeret, non recurrissent ad Pontificem. Tum quia nullus extat de hac re textus asserens Episcopos esse iudices competentes ad declarandam nullitatem Professionis.

2. Dices adesse textum clarum in Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 19.* Respondeo in dicto loco Concilij Episcopum esse iudicem simul cum superiore Regulari; ergo, cum simultas huius iudicij sit de essentia, nulla erit sententia aliter lata. Quod probatur aperte ex *l. duo ex tribus. ff. de re iudic. & ex cap. causam. & cap. prudentiam, §. aduicimus, de offic. delegat.* in quibus locis dicitur, quod si causa est simpliciter delegata duobus, non tenet sententia vnius, quod etiam notauit glossa in *cap. si contra unum; eodem tit. in 6. & docet Andreas Vallensis in Paratita decret. lib. 1. tit. 29. §. 4. n. 6. Matthias Stephanus tract. de offic. iud. l. 8. c. 2. n. 11. Gilhaus in Arbore iudiciaria civili, p. 1. c.*

1. n. 23. Bocerus *de iurisdictione, c. 8. n. 96.* & Obrechtus *de iurisdictione, lib. 3. cap. 2. n. 36.* cum alius penes ipsos. Sed in Concilio Tridentino causa nullitatis professionis committitur simpliciter duobus, nempe Episcopo & Prælato Regulari. Ergo sententia vnius sine altero, erit nulla, & inualida. Et ita nouissimè præter alios docet Laurentius Potel. in *respons. moral. tom. 2. cas. 14. quest. 2. n. 2.* & Bordonus *tract. de Professione Regular. cap. 7. quest. 24.*

3. Nec obstat dicere Concilium non loqui in casu nostro, in quo agitur de nullitate Professionis eiecti, in quem Superior Regularis nullam habet iurisdictionem, quia per expulsionem iam definit esse membrum Religionis, ac proinde eius iurisdictione eximitur, sicut seruus à domino eiectus efficitur sui iuris, & definit sub potestate domini esse. Sed his non obstantibus respondeo, sententiam latam à solo Episcopo esse nullam etiam in hoc casu; quia monasterium per sententiam expulsionis non redit omnino iuri suo, sed solum liberatur ab onere alienandi eiectum, & retinendi, at noluit propterea se penitus eximere à iurisdictione, quam per Professionem acquisiuit in illum. Nec valet exemplum de seruo, nam qui in Religionem professionem emisit, non potest à vinculis voti liberari, nec per electionem definit esse Religiosus, nec Prælatum Religionis potest facere, vt qui est Monachus, efficitur non Monachus; ac verò seruus potest à domino manumitti, & effici absolute sui iuris. Itaque per electionem non soluitur Religiosus ab obedientia voto, licet pro tunc careat vsu illius, quia caret actuali regimine Superioris. Ergo si ad obediendum reuertitur, tenetur ex vi voti reuerti, & obedire. Ergo circa eiectos manent apud superiores potestas & iurisdictione. Et idè eiectus post expulsionem manet Religiosus eiusdem Religionis, vt tradit Sanchez in *summa tom. 2. lib. 6. cap. 9. numer. 27.* Vnde noui, 3. c. 3. late & absolute cum multis Doctoribus probat Prælatos Religionis posse illum compellere iterum ad Religionem redire. Et idè hinc Valquez in *1. 1. disput. 165. cap. 8. numer. 87.* sic ait: Si quando contingat Professum expelli à Religione propter criminata ipsius, manet nihilominus in ipsa Religione potestas iurisdictionis, vt eum iterum à se reuocet. Ita ille, cui adde Lezanam in *summa tom. 1. cap. 23. numer. 10.* vbi docet eiectos etiam tempore electionis esse Religiosos illius Ordinis, à quo fuerunt expulsi, & illi subiectos esse.

4. Nec deseram etiam hic apponere verba Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 13. numer. 4.* ita asserentis. Dicendum est eiectos non esse solutos voto libertatis obedientie comparatione Regularium Prælatorum, quamuis magna ex parte cesset eius executio ob defectum materiæ, quia de facto non habent superiorem à quo dirigantur, nihilominus manent voto obligati virtualiter; ac proinde parati esse debent obedire, si in Ordinem denud recipiendi sint. Hæc Laymannus. Vide etiam Sanctarellum *tractat. de Apostasia, cap. 5. dubit. 1. numer. 8. & sequ.* cum Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 5. numer. 6. & 7.* Et quia agitur de nullitate Professionis cuiusdam Dominicani, probabo supradicta ex constitutionibus dicti Ordinis editis in Capitulo Generali, celebrato Parisiis anno 1176. *const. 1. c. 16.* vbi sic habetur: Ille autem qui propter culpam suam eiectus à Prælato, adhuc est subditus sicut ovis morbida, quæ licet expulsa à grege, adhuc est pastoris, hæc ibi. Quæ omnia superius dicta probantur clarè ex *cap. fin. de Regul. vbi Gregor. IX. præcipit Superioribus Religionum, vt fugitiuos, & eiectos compellant iterum Religionem ingredi, cum id fuerit expediens.* Nec valet responsum aliquorum asserentium textum esse intelligendum

de iniuste eiectis, non verò per sententiam definitivam rite, & iuste latam. Sed hoc gratis dicitur, & sine fundamento, quia textus absolute, & sine restrictione loquitur, imò supponere videtur, nullum Religiosum posse ita definitivè expelli, quin Religio retineatur, & revocandi illum.

3. Itaque ex dictis optimè observat Castrus Palaus tom. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 23. n. 5. eiectos non solum esse sub obedientia Episcoporum, sed etiam praelatorum Religionis, qui possunt cogere illos, vt ad Religionem iterum redeant, ipsosque teneri. Imò ego puto, eiectos non teneri ex vi voti Episcopo obedire, sed tantum instar aliorum Clericorum Episcopo subijci, in cuius Diocesi habitauerint, at ex vi voti teneri obedire Praelatis, si illos cogant ad religionem redire, ergo necessariò sequitur Praelatos Regulares posse de eorum Professionis invaliditate cognoscere, ita vt non possint amplius cogi ad Religionem redire: sententia, itaque de invaliditate Professionis eiecti, non solum ad Episcopum, sed etiam ad superiorem Regularem pertinere dicendum est, quia licet hic per sententiam expulsiõnis abdicari proximam iurisdictionem in eiectum, retineat tamen remotam, quam quidem per nullitatem Professionis amitteret, ergo etiam ad Superiorem Religionis, iudicium de tali invaliditate pertinere debet, vt bene asserit, præter Doctores citatos, Texeda in Theol. mor. lib. 2. tract. 1. conr. 9. dub. 4. num. 35. eiecti absolute loquendo, subditi sunt Praelatis Religionis, cum, vt dictum est, teneantur vocati redire, ergo, &c.

4. Confirmatur hæc opinio, quia eiecti, tempore emissæ Professionis existebant sub actuali iurisdictione Praelatorum Religionis. Ergo sicut iudex Ecclesiasticus, vt docent doctores communiter, potest cognoscere de delicto laici, commisso tempore quo erat Clericus, & sub eius iurisdictione, sic & in nostro casu, Praelatus Regularis poterit cognoscere de nullitate Professionis eiecti, emissæ tempore quo ipse actualiter extabat sub eius iurisdictione. Nec parum imò multum hoc interest Religioni: nam eiectus probata nullitate suæ Professionis, potest repetere bona relicta Religioni, vt post multos tradit Bordonus tract. de Professione Regulari, cap. 7. quasi. 34. Et è contra, si Professio sit valida, & postea eiectus compellatur per superiorem, Religionem iterum ingredi, eius bona acquisita, medio illo tempore, ad Monasterium pertinebunt, vt patet ex his, quæ cum Molina, & Lessio docet Eminentissimus & amantissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de Iust. tom. 1. disp. 3. sect. 11. num. 240. nam Bulla Gregorij XIII. loquitur si eiectus obierit extra Religionem: ergo ex his omnibus apparet, non solum ad Episcopum, sed etiam ad Superiorem Regularem pertinere iudicium de nullitate Professionis eiecti.

5. Scio aliquos Doctores dissentire ab omnibus supradictis, sed quia sunt communiora, & probabiliora, puto non esse ab ipsis recedendum: & ita ego sentio, saluo meliori iudicio. Romæ in domo sancti Sylvestri. montis Quirinalis die 26. Octobris, 1644.

RESOL. CXCVII.

An Regularis delinquens in alieno Monasterio possit puniri ab Episcopo, vel saltem à Superiore illius Monasterij?

Ex quo cursum sequitur, quod clericus delinquens in Monasterio exempto, puta ludens aleis, non incurrit censuram suspensionis latam à suo Episcopo contra ludentes.

Tom. VII.

Et notatur sub nomine Regularium in verbis Concilij non includi Superiores, qui egent speciali mentione. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 49.

§. 1. **H**inc casum ponit doctus Pater Bordonus vbi sic ait: [An, quando Religiosus delinquit intra Claustra alterius Ordinis, intret dispositio Decreti Conc. Trid. c. 14. sess. 25 videtur, quòd sic per illa verba: Qui intra Claustra Monasterij degit, & extranea ita notorie deliquerit. Vbi per claustra venit proprium Monasterium: quare Franciscanus, e. g. delinquens in Claustro Dominicanorum, sine dubio dicitur delinquere extra Claustra Monasterij, vbi degit, & sic in hoc casu videtur subiectus Episcopo iuxta dispositionem dicti capituli. Nihilominus respondetur, quòd Episcopus nullum ius ex Tridentino habet super Religiosum Franciscanum delinquentem in Claustris Dominicanis. In quo casu non solum proprius Praelatus errantis, verum etiam Superior Dominicanus punire potest Franciscanum reum: quia is, ratione delicti, & loci factus est de foro Praelati Dominicani, argum. cap. Licet 20. de foro compet. per iura ibi allegata à Glossa. Confirmatur: quia etiam Praelati Regulares dicuntur habere territorium, quod est illorum Monasterium, intra quod delinquentes castigare possunt.] Ita Bordonus.

2. Sed ego libenter sentio cum ipso, in tali casu non posse Episcopum punire talem Regularem: quia, vt ipse ait, in verbis Concilij Tridentini adductis nomen Claustrum non sumitur absolute, sed comparative ad Diocesim Episcopi, cum ergo Claustrum alienum, etiam quia alienum, non sit locus Diocesis quoad iurisdictionem Episcopi, dispositio Tridentini non potest subintrare in eo casu. Tum, quia delictum debet esse perpetratum extra omne claustrum; ad hoc vt ex eo gigni possit scandalum in populo: non enim populus est in Claustris. Tum, quia Clericus delinquens in Monasterio exempto, puta ludens aleis, non incurrit censuram suspensionis latam à suo Episcopo contra ludentes: ergo, &c.

3. Dissentio tamen à Patre Bordonò, & puto dictum Religiosum esse remittendum suo Superiori, & non posse puniri, vt ipse vult, à Superiore Monasterij, in quo deliquit: nam concedo, quòd quis ratione delicti sortitur forum Superioris, in cuius territorio deliquit, tamen hæc regula fallit, quando qui deliquit, habet omnimodam exemptionem. Et idè rectè obseruat Ludouicus Gilhausius in arbore iudiciali, tom. 1. cap. 1. par. 2. §. 3. n. 7. Quod si is, qui in aliquo loco deliquit, generali priuilegio ab omni ordinaria iurisdictione exemptus fuerit, in loco delicti forum non sortitur: quod probatur primò per leg. Magistreria 6. C. de iurif. om. iud. vbi miles delinquens, priuilegium fori, cuius vigore apud Magistratum militem conueniendus est, non amittit, toto tit. C. de offic. Magistr. milit. l. Certe. 17. C. de iudic. l. 1. C. ad exhibend. l. De militibus ff. de cust. reor. Secundò per Auth. Cassa. & Auth. Statutus. C. de Epis. & Cler. vbi Clericus fori beneficium ex delicto non amittit. Tertio, ex cap. 1. de prin. in 6. vbi priuilegiatus delinquens in loco priuilegiato priuilegium non perdit. Quarto, per Gloss. in Auth. Qua in prouincia. C. Vbi de crim. agi oportet. vbi Legatus in legatione, peccas, priuilegiu fori retinet. Idè est in eo quoque priuilegio, quod iure communi concessu, & sub eodè comprehenduntur est; hæc enim exemptionis prerogatiua exemptus gaudet; & obtinet, vbi cumq; deliquerit, secundum communè Doctõrum conclusionem, nisi priuilegiu illud alia lege specialiter auferatur, vt in l. C. Vbi Senat. vel clar. Itaque cum Regulares habeat omnimodam, & generalem exemptionem, non solum à iurisdictione Ordinarij, sed etià à cuiuslibet alterius potestate, vt habetur in Bulla

L 3 Bonifacij

Sup. hoc fuit pra ex doctrina Ref. 31. à § Nota etiam & in alio § eius annot.